

درگاه

اوبش کونده برنشر اولنور

برنجی لینه : برنجی جلد

نومرو : ۸

۵ آغستوس ۳۳۷

ادبیات تاریخی

ندیم شخصیتی و اثری

سورکلی محمد خاندان:

ندیم، شبهه سیز که غرب تورک‌لریک بر ذوق شاهقه‌سیدر. فقط اونی ذوق و بدیعیات عالنده علمی بر تدقیق و تحلیل سوزکچندن کچیره‌دک ال‌دوغرو ویا دوغرویه یاقین بر حکم ویره‌بیلک ایچین هرشیدن اول کندیسی یارانان اجتماعی هواي تحلیل و تصنیف، اتمک ایجاب ایدر.

اورته به ندیم‌هانکی بر جمعیت آنودنیک دهاسنی تمیلی ایندیکی خقنده بر سؤال قویالم:

ندیمی تورک‌لرک نه «قوم»، نه‌ده ذوق‌بوتون عنصرلری ملدن آلان و بوتون بدیی قیمتلرده خلقک چیغیرندن آریلایان «ملت» ادبیاتنده بولاییلر. خلقک وزنده ذوق‌ده اثرلرند بر بولایی حالده او، ینه بر «سرای دوری» شاعری و او محیط وزمانک بدیی بر شاهقه‌سیدر.

اسلام دینی، بوتون حیاتی ایضاح ایدن بر عقیده اولماسی اعتبارله سرای دورنده لسانده عرب لسانک حاکمیتی، ذوق عالنده‌ده، ینه اسلام مدنیت دنیاسنک ال قوتل بر عنصری اولدیی ایچین عجم ذوقک حاکمیتی موجب اولدی.

تشریری حقوقده سرائک و کتابلرک امری معتبر غد ایدیلدی، فلسفه‌نک استادلر طاقایوب قالدیی کی ادبیاتده استادلر معتبر ویا لکزر شکلاک انتظامی تأمین ایدن اجتماعی بر عضویت حالی آلیور. ایشته غرب تورک‌لرک ادبیاتک یوغورولدی.

حاجور: فلاسیکک.

ندیم بوقلاسیک دورک ال‌کوزل نمونه‌سی دکل، بلکه‌ده یکی بر جریانک ایلاک شعور سز قهرمانی در. باشلایان بر جوق باشته تأثیرات ایله‌ده اوچنچی سلطان اخد دورنده آرتیق، هرب وجم قیمتلرینک روحده کیندیکه بر اقدینی بوشاق ویا واش یا واش باشقه‌مغلرو فاری عینی‌نارفر ایچنه برلشدیرمک احتیاجی حسن اولونیوردی: ایشته بودونوم برنده ندیم اسکی شکل ایچنده یکی جهانلر یاراندی.

*

ندیمه تقدم ایدن ادبیات دوری زهدی بر ادبیاتدی. نابی، نائی، قدیم، نظم، ثابت حسدن جوق اوزاق فکر او بونجای زاهدانه بر ادبیات یاپیورلردی. داخلی و خارجی قاریشقیلقک تأثیرلری ادبیات اوززنده‌ده درحال تأثیرینی کوسترمش، فضولی، باقی، نفی، شیخ الاسلام یچی اقدی کی استادلرک مقلدلری ظهور ایتمش و ادبیات مادنا بر قالب ایچنده معین شکلار ترسیمندن عبارت‌قالمشدی؛ مؤجد ویا مبدع دینه‌بیلک بر آدم بوقدی. او قومش آداملرک هپسی کندیلری عجم و عرب دیوانلرینه، کتابلرینه ویرمیشلر، اوراده ائی فنا نه بولشلاسه

ذبیه ابراهیم پاشایه بر تشریفه یازارکن، سلطان احمدی مدح ایدرکن، سعدآبادی تصویر ایدرکن، استانبولدن بحث ایدرکن:

بن شاعرم اوقات موزونی دوغریسی
سوم دیسه‌ده بلکه یلان سویلرم سکا
دیر کی لبریکدر.

«ندیم دیوانی» نده کوزه چاربان بر خصوصیت اولارق برده اسلافک عادتیه رعایت اتمه‌دیکی کوسترن، باش طرفده، مناجات ونعت اکسیکلی وار. سوکرا ندیم دیوانک او نشو‌ده‌دار آهنگی بوزمانی ایچینیه ندر، هیچ بر مرثیه ویا وفات تاریخی سوبله‌میش! قصیده‌لری باشقه برینک ردیفله یازارکن بیله ندیم یالکزر کندیسی اولیور:

ای صدر محترم که مزایای وصفک
هر پشته زیب مسند نو شروان ویر
سا کا بوغن و جامی ورن ملک نظمده
دورکده بر بن کی صاحبقران ویر

طیم اوباغیان کران دستایدر
کیم بر کل ایسترسه بکا برکستان ویر

نفی بیله عدمده ایشیتدیکه سوزلرم
سپاش و آفرینی جهان جهان ویر

دیرکن ردینی کندیته نه‌قادر یاقیشدیر بیور ونه‌قادر
کلفتسز سویلور!

ندیمک قصیده‌لرند و قصیده‌لرینک کیرک‌ها لرنده نوعک ال‌کوزل نمونه‌لری بولاییلر. غزلارنده ایسه ندیمی بوتون او خارق‌العاده تأثیر و قدرتیله کوروروز. حقیقه تمام بر غزل دیگر دیوانلرده آز بولوندینی حالده ندیم دیواننده کی غزلارک چوخی بر مدالیون کی کوزم‌ک اوکنده دورور.

اسمیکه باد صبح پریشانسک ای کوکل
بکزر اسیر طره جانانسن ای کوکل
کل موسفنده توبه میدن بن کی
ظلم بودرکه سنده پشمانسن ای کوکل

ذبیه باشلایان غزلی کی بر غزل یازمق قاج بختیار
شاعره نصیب اولمشدر؟

بزده پک آز رغبت بولان رباعی طرزنده‌ده
ندیمک جوق کوزل بر اثری دیواننده مندرجدر:

رقاص بوخالت سنک اوشیکده‌میدر
عاشقارکک کنایه بوشیکده‌میدر
طویم شب وصلکه شب روزره کی
ای سم بون صباح قوشیکده‌میدر

(۱۱۴۳) اختلالنده ابراهیم پاشا ایل، سعدآباد
ایله و بوتون او دور ایله برابر ندیمه اولدی. بو
شاعر خقنده جوق سوز سولندی. فقط بز انسانی
هیچاندن چیلدیرتان اثرلرینه نه‌دوبدق نه‌ده‌دو باجغز؛
اونلرده اویله خارق‌العاده بر خاصه، اویله سوغز
بر تازملاک وار.

مصطفی شهاد

آلشله، خلقدن آیریلدی، ایچندن چیقدق‌لری زمره‌یه اهمیت ویرمه‌مکی فضیلت عداغشلردی. لسان اوزمانه قادار جوق ایشله‌میشدی، استادلرک صرف ایندیکی بر جوق فکرلری، مضمونلری باش آشاغی ایدرک یکیدن یازمق، هله کیندیکه بو اشیاع حاله کان ادبیاتی نظیره‌لرله دولدوروق، مودایی باشلامشدی. ندیم بو اولو محیطده سرت و تأثیرلی بر روزگار کی آنسزین آسدی.

نابی اقدی ایله ثابت اولدیکاری زمان ندیم یکری دوت یاشلارنده واردی دورک تبدیلی اوتوز، اوتوز بش یاشلارنده کوردی. ابراهیم پاشادورنده اولدینی کی، هر زمان مختلف طبقه‌لره، مختلف استعدادلره صحنه اولان استانبول، دائمی فکر جریانلری، احتراصلاری ایله پک یوکسک دکاسه‌بیله پک جانل بر شعر الهام اتمک قابلیتنده ایدی، وایشته بوله‌جه لاله‌دورینک روحی افاده‌ده‌مقددر بر شاعر بولوندی...

حیاتلرنده جوق تقدیس ایدیلن، یوکسلتیلن شخصیتلردن بر چوخی زمان اونودورومش، یالکزر پاشادق‌لری دورک دهاسنی تمیلی ایدن بعض قدرتی اسملر ایدی بر حیانه مظهر اولمشلارد: ندیمی، حیاتندن اون اوچ سنه‌ک محسولی اولان اوکوچوک دیوانیله بوختیارلردن بری اولارق طانیوزور.

بوجوشقون شاعر شعره هیچ بیامه‌دن یکی بر روح کتیردیک ایچین دیوانی دائماً معتبر و مقبولدی؛ مع‌ما فییه ندیم نه‌کندی زماننده، نه‌ده‌معاقب دورلرده لایق اولدینی قادار آتیوب تقدیر ایدیلدی. دها دون اوکا - اثرلرده الابالکک وشوخ مشربلک درجه‌سته وارن صمیمیتی صافدلانه بر طرزده تفسیر ایدرک - تعریض ایدنلر اولدی. فقط او برکونش کی یا واش یا واش بوتون شععه‌ه ورونقیله بارلادی.

بز یوکون ندیمی صایلی بر قاج بویوک‌شاعردن بری اولارق باد ایدیوزور. بوکا سب نه؟ او:

ملرز سافه تقدم ایتدم
بر باشقه‌لسان تکلم ایتدم

می دیمش؟ خایر؛ اوده دیکرلری کی قصیده و غزل یازمش، عینی کله‌لرله ویردرجه‌یه قاه‌ارده عینی مضمونلرله شعر سوبله‌میش... بونک سبی غایت بسطدر: جوق حساس بر قلب صاحبی اولدیفندن مصراعرلرنده - شعرک یکانه‌خاصه‌سی اولان - «ایریم» ک برشلاله حالنده آفاسیدر. کورولیورک بر جوق اعتناله یازیش یجه مکمل وصفتکارانه اثرل زمانه مقاومت کوسترمه‌بیلورلرده قبلدن فیشقیرمش بر مصراع عصرلرجه دیلین دیله دولاشیور و اونونولیزور. ایشته ندیم اثرلری باشدن باشه قلبک هیجانیه یازمشدر. او:

خوش کلدک ایا خدیو اکرم
لطفکله کوکالار اولدی خرم
شاد اولدی مکارمکله عالم
هرکونه مأثرک دمام
آرایش عرصه جهاندر